

Besluit

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Wiskunde, Techniek, Natuurkunde, Duits, Engels, Geschiedenis, Nederlands, Scheikunde, Biologie, omgangskunde, Gezondheidszorg en Welzijn, Maatschappijleer, Frans, Spaans, Godsdienst, en Consumptieve Techniek I en II en Associate-degreeprogramma Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek van de Fontys Hogescholen alsmede strekkende tot het geven van een advies aangaande het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift.

datum

29 juli 2016

onderwerp

Besluit

accreditatie hbo-bachelor

Opleiding tot leraar voortgezet

onderwijs van de tweede graad

van de Fontys Hogescholen

(004552-004561, 004713,

004839-004846)

ons kenmerk

NVAO/20161671/LL

bijlagen

2

Gegevens

Naam instelling	: Fontys Hogescholen
Datum aanvraag	: 29 februari 2016 FLOS Sittard; 13 april 2016 PTH Eindhoven; en 28 april 2016 FLOT Tilburg en FHTL Utrecht
Graad opleiding	: Bachelor of Education
Varianten opleiding	: deeltijd, voltijd
Afstudeerrichtingen	: algemeen vormend onderwijs, beroepsgericht onderwijs – m.i.v. cohort 2013/2014
Bijkomend	: Associate degreeprogramma Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek I en II; Pedagogisch Didactisch Getuigschrift
Locatie opleiding	: Sittard, Eindhoven, Tilburg, Utrecht
Datum goedkeuren panel	: 21 april 2015 FLOS Sittard; 28 april 2015 FTH Eindhoven; 15 juni 2015 FLOT Tilburg; en 12 oktober 2015 FHTL Utrecht
Datum locatiebezoeken	: 22 - 24 juni 2015 FLOS Sittard; 11 januari 2016 PTH Eindhoven; 30 november - 3 december 2015 FLOT Tilburg; 4 december 2015 FHTL Utrecht
Datum visitatierapport	: 14 januari 2016 FLOS Sittard; 6 april 2016 PTH Eindhoven; en 25 april 2016 FLOT Tilburg en FHTL Utrecht
Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 5 september 2013

**hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (240 EC)
in
Aardrijkskunde**

Inlichtingen

Maya de Waal

+31 (0)70 312 23 58

m.dewaal@nvao.net

Parkstraat 28 | 2514 JK | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag

P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands

T + 31 (0)70 312 2300 | F + 31 (0)70 312 2301

info@nvao.net | www.nvao.net

Bedrijfseconomie

Wiskunde

Techniek

Natuurkunde

Duits

Engels

Geschiedenis

Nederlands

Scheikunde

Biologie

Omgangskunde

Gezondheidszorg en Welzijn

Maatschappijleer

Frans

Spaans

Godsdienst

Consumptieve Techniek I en II en Associate-degreeprogramma Onderwijsondersteuner

Consumptieve Techniek

Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (60 EC)

Beoordelingskaders

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 36791);

Protocol PDG en educatieve minor, 28 april 2014 (www.nvao.net).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleidingen en het Ad-programma voldoende of goed heeft bevonden. Het visitatierapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van het panel over de bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Wiskunde, Techniek, Natuurkunde, Duits, Engels, Geschiedenis, Nederlands, Scheikunde, Biologie, Omgangskunde, Gezondheidszorg en Welzijn, Maatschappijleer, Frans, Spaans, Godsdienst, Consumptieve Techniek I en II en het Associate-degreeprogramma Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek van de Fontys Hogescholen. Een deel van het panel overlapt met de andere panels die zijn ingezet binnen dit cluster. Een positief advies is uitgebracht aangaande het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift.

Advies van het visitatiepanel aangaande de hbo bachelor opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad en de Associate degree

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Beoordeling FLOS - SITTARD

Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) van Fontys Hogescholen leidt studenten op tot tweedegraads leraar Geschiedenis, Aardrijkskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Nederlands, Engels, Duits, Wiskunde, Natuurkunde of Techniek.

Pagina 3 van 34 Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS vertonen een verstrekkende gelijkenis, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen, deskundigheid personeel en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in dit besluit melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

De opleidingen tot leraar 2e graad vo (in het vervolg verder aangeduid als 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van Fontys Lerarenopleidingen Sittard (FLOS) baseren zich aantoonbaar op de landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt o.a. in ADEF-verband, in overleggen met vakgenoten in '10 voor de leraar' en andere landelijke vakgroepoverleggen en in de diverse overleggen binnen het samenwerkingsverband Academische Opleidingsschool Limburg (AOSL). Daarnaast heeft FLOS contact met lerarenopleidingen in o.a. de Euregio (Duitsland en Vlaanderen), Finland en de Verenigde Staten.

FLOS heeft als enige tweedegraads lerarenopleiding in de krimpregio Zuid Limburg haar eigen visie op de leraar opnieuw opgesteld. FLOS wil vanuit de missie 'elke leerling heeft recht op het beste onderwijs' haar studenten opleiden tot zeer goede leraren. Deze leraren moeten zich kenmerken door authenticiteit en deskundigheid, zij moeten het vermogen hebben tot inspireren en het leren van leerlingen centraal stellen. FLOS wenst dat het werkveld zegt: "kijk dat is er één van de FLOS". De opleidingen hanteren daarom strenge eisen, die o.a. tot uiting komen in een bindend studieadvies van 60 EC in de propedeuse van één jaar. Daarnaast bieden de opleidingen de studenten meer dan alleen de standaard landelijke kennisbases o.a. door eigen accenten te leggen in de uitwerking hiervan. De praktijkgerichtheid van de FLOS wordt onder meer geïllustreerd door het werk van de associate lector in en met het werkveld met het onderzoeksthema 'Praktijkgericht opleiden en begeleiden'.

Het panel waardeert het dat FLOS zich duidelijk profileert ook al heeft zij eigenlijk geen concurrentie van andere lerarenopleidingen. FLOS is nog volop bezig met de nadere uitwerking en implementatie van deze visie in het curriculum. Over deze implementatie overlegt FLOS met het sterk in beweging zijnde werkveld in de regio. Wat er nu al gebeurt in het curriculum is goed. (Zie standaard 2.)

Ook de onderzoekende houding en het kunnen uitvoeren van (actie-) onderzoek heeft een belangrijke plek in de opleidingen. FLOS heeft haar opvatting hierover duidelijk geformuleerd en de onderzoekende houding en praktijkonderzoek duidelijk afgebakend.

Internationale oriëntatie is geen expliciet onderdeel van de SBL-competenties. FLOS wil de studenten bewust maken van een verantwoord en actief burgerschap in een Euregionale en internationale context om later als leraar ook leerlingen te stimuleren in hun ontwikkeling tot wereldburgers. Dit aspect is in de uitwerking van de eindkwalificaties terug te vinden. De uitwerking ervan in het curriculum is nu gaande.

Op grond van de sterke punten (de ambitie tot het opleiden van zeer goede leraren, de daaruit voortvloeiende strenge eis aan de propedeusestudenten met een bindend studieadvies van 60 studiepunten na één jaar en de belangrijke plek die onderzoek heeft in

Pagina 4 van 34 de doelstellingen van de opleidingen, internationale oriëntatie) is het panel van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS een 'goed' verdienen voor deze standaard.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS zeer praktijkgerichte opleidingen zijn, die verzorgd worden door ruim gekwalificeerde teams. De opleidingen bieden de studenten aan de hand van het zogenoemde 'meesterschapsdeel' en het 'vakmanschapsdeel' in het curriculum voldoende mogelijkheden hun competenties, algemene en vakspecifieke kennis en vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen.

Sterke elementen zijn de aandacht voor het ontwikkelen van een onderzoekende houding o.a. door middel van een onderzoekslijn van jaar 1 t/m 4, het werkplekleren en de samenwerking met het werkveld in onder andere de Academische Opleidingsschool Limburg (AOSL).

Alle tweedegraads lerarenopleidingen leveren met de uitwerking van de vakspecifieke kennisbasis in het vakmanschapsdeel en de daaraan gekoppelde beroepsproducten zonder meer basiskwaliteit. De opleidingen Wiskunde, Nederlands, Engels, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Algemene Economie en Bedrijfseconomie en Natuurkunde hebben dit deel van het curriculum onder andere in overleg met het werkveld tevens een duidelijke eigen inkleuring gegeven.

De opleidingen besteden veel aandacht aan aspecten van ICT en werkvormen met ICT. De opleidingen stimuleren de studenten ICT te gebruiken tijdens werkplekleren als ondersteunend middel. De docenten van FLOS geven in hun eigen lessen de studenten het goede voorbeeld.

FLOS besteedt veel aandacht aan de kwaliteit van de instromende studenten. Bijzonder zijn de activiteiten voor de poort zoals het proefstuderen en de projecten 'Leraar je bent het al' en 'Ranking the Class'. Met het aanbod van een maatwerktraject in deeltijd naast de voltijdvariant sluiten de opleidingen goed aan bij de verschillen tussen de studenten in niveau, vooropleiding en ervaring. Daarnaast bieden FLOS en de Nieuwste Pabo van Fontys/Zuyd Hogeschool excellente studenten van de pabo de mogelijkheid tot bi-diplomerings tot leraar basisonderwijs en tweedegraads leraar Nederlands, Aardrijkskunde of Geschiedenis. De afstudeerrichtingen avo en bo worden vanaf 2013-2014 in het curriculum geïmplementeerd.

FLOS zorgt voor een mooie verbinding tussen het vakmanschapsdeel c.q. de vakdocenten en het meesterschapsdeel c.q. docenten van het generieke deel. Aan elk team (alpha, bèta, mens en maatschappij) is in elk geval één onderwijskundige gekoppeld. Alle opleiders zijn in principe ook instituutopleider op de stagescholen. Daarmee zorgt FLOS ervoor dat alle docenten regelmatig in aanraking komen met de actuele beroepspraktijk.

De opleidingen zorgen ervoor dat de studie optimaal kan verlopen door i) de opzet van een studeerbaar programma en een goede samenhang tussen het meesterschapsdeel en het vakmanschapsdeel, ii) intensieve studentenbegeleiding van de studieloopbaanbegeleider en op de werkplek van de instituutopleider en werkplekbegeleider (en de schoolopleider

Pagina 5 van 34 waar het de opleidingsschool betreft, iii) een krachtige onderzoekslijn iv) personele investeringen.

De aanwezige voorzieningen werken ondersteunend aan de studie, maar de opleidingsspecifieke voorzieningen voor Techniek behoeven aandacht. Gelet op de sterke elementen in het generieke en vakspecifieke programma en het deskundige personeel, komt het panel tot het oordeel dat alle tweedegraads lerarenopleidingen zonder meer basiskwaliteit hebben. De opleidingen Wiskunde, Nederlands, Engels, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Algemene Economie en Bedrijfseconomie en Natuurkunde steken daar met hun duidelijke eigen inkleuring bovenuit en beoordelen we als 'goed'.

Standaard 3. Toetsing

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS hebben hun toetssysteem op orde en zij toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde (eind)kwalificaties hebben bereikt. De opleidingen hebben voor elk vak een toetsprogramma. Voor elke summatieve toets is er een toetsmatrijs en een beoordelingsformulier met criteria (en rubrics). De ijkpunten om het gerealiseerd niveau van de afstudeerders vast te stellen, zijn voor alle betrokkenen duidelijk. Deze betreffen onder andere het Afstudeerpraktijkonderzoek (APO), de praktijkproef en het competentie-examen op basis van een assessmentdossier met bewijzen van kunnen.

Ten aanzien van de APO's heeft de opleiding van 2013 naar 2014 duidelijke verbeteringen aangebracht in het beoordelingsformulier waarmee nu voor het eerst wordt gewerkt. De landelijke kennisbasistoets voor de respectieve vakken maakt deel uit van het geheel aan toetsen en is voorwaardelijk voor het afstuderen, conform de landelijke afspraken. FLOS toetst zelf de beheersing van de generieke kennisbasis op een betrouwbare manier aan de hand van opdrachten die studenten alleen met succes kunnen uitvoeren indien zij de kennisbasis beheersen.

De opleidingen betrekken het werkveld – de werkplekbegeleiders en schoolopleiders –nauw bij de beoordeling van de student tijdens zijn stage. Het is een goed voornemen om met deze begeleiders op de werkplek af te stemmen over het beoordelen en het gebruik van het beoordelingsformulier. Dat is nog niet over de gehele linie gerealiseerd. Voor de instituutopleiders is intervisie in het kader van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid eveneens van belang.

Het panel is van oordeel, dat de examencommissie nu een volgende stap moet zetten, door ook systematisch te (laten) kijken naar de inhoud en de kwaliteit van alle toetsen en naar de kwaliteit van de beoordelingen. De opleidingen passen het vier-ogenprincipe voornamelijk toe bij de afsluitende toetsen. Dit zouden ze ook op meer /andere momenten systematisch kunnen doen.

Het panel komt op grond van bovenstaande bevindingen (toetssysteem is op orde met nog aandachtspunten bij de toetsing op de werkplek en in de controle op de daadwerkelijke kwaliteit van de toetsen en het beoordelen waar nu vervolgstappen moeten worden gezet) tot een oordeel 'voldoende' voor deze standaard voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS.

Het panel is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar. In de verslagen van de Afstudeerpraktijkonderzoeken (APO) hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. De studenten hebben in hun onderzoek een koppeling gemaakt tussen de bestudeerde literatuur en de praktijk. Het panel beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant voor de betreffende vakken. De APO's zouden nog aan sterkte kunnen winnen als ze worden ingebed in het grotere verband van de schoolontwikkeling van de scholen waar de studenten stage lopen.

Uit de geleverde bewijsmaterialen in de assessmentportfolio's – zoals lesvoorbereidingen en terugblik op gegeven lessen, feedback van begeleiders hierop, video-opnames van gesprekken met leerlingen, beschrijving van bepaalde casuïstiek en de wijze waarop de student hierin heeft gehandeld - blijkt, dat de studenten de bewuste competenties op het gewenste niveau beheersen. Wel zou het reflecteren van de studenten op hun eigen ontwikkeling op een hoger niveau gebracht mogen worden, door de studenten te vragen hun reflectie te onderbouwen met theorie. Daarnaast hebben alle studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden van FLOS aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren. Het panel heeft alle eindwerken met minimaal een voldoende beoordeeld. Alumni en vertegenwoordigers zijn tevreden over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met in achtneming van de ontwikkeling die nu gaande is in het beoordelingsproces en met de hierboven genoemde aandachtspunten, acht het panel een oordeel 'voldoende' voor deze standaard voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van FLOS zeker op zijn plaats.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel.

Beoordeling PTH - EINDHOVEN

In januari 2016 zijn de bestaande hbo-bacheloropleiding Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad Consumptieve Techniek I en II (Leraar CT) en de verwante associate degree (Ad) Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek van Fontys Hogescholen bezocht door een visitatiepanel van NQA. De beide programma's worden in deeltijd aangeboden vanuit het team Pedagogisch Technische Hogeschool (PTH). Het panel beoordeelt de opleidingen als voldoende.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Het panel concludeert dat de bacheloropleiding Leraar Consumptieve Techniek (CT) en de Ad Onderwijsondersteuner CT de eindkwalificaties afleiden van de landelijke kaders. De doelstellingen van de opleidingen sluiten aan op de SBL-competenties en op de Dublin-descriptoren. De competenties zijn specifiek uitgewerkt met gedragsindicatoren op drie niveaus (hoofd fasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam). De aansluiting op internationale eisen is afgedekt via de landelijke eindkwalificaties. Het Ad-programma gaat uit van de subset van de SBL-eindkwalificaties. Hiermee is aansluiting en doorstroom op en naar de bacheloropleiding geborgd.

Pagina 7 van 34 Via het landelijke opleidingen overleg Consumptieve Techniek (LOO-CT) zijn de beoogde uitgangspunten gevalideerd. De bachelor- en Ad-opleiding houden voeling met het werkveld via de connecties van PTH, de andere lerarenopleidingen van Fontys en de Raad van Advies.

In het LOO-CT werkt de bacheloropleiding samen met de twee andere CT-opleidingen in Nederland en stemt zij af over de uitgangspunten. Trends en ontwikkelingen die specifiek gelden voor het (v)mbo ziet het panel gering terug in de huidige uitgangspunten. Meer recent is vanuit het LOO-CT de Veld Advies Raad ingericht die toeziet op de specifieke CT-vakcomponent. Het panel is positief gestemd over de inrichting van dit gremium. De opleidingen ontvangen voor standaard 1 het oordeel voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleidingen richten zich met de deeltijdprogramma's expliciet op werkende studenten die vanuit een bepaald consumptief vakgebied komen (keuken, gastheerschap of bakkerij). Bijvoorbeeld een kok of een bakker die zijn ervaring wil overbrengen op een jongere generatie en tegelijkertijd zijn eigen arbeidsmarktperspectief wil verbreden. Hiervoor biedt de bachelor Leraar CT een vierjarig programma aan. De Ad omvat twee studiejaar die direct zijn afgeleid van de bachelor. Een studiejaar kent een omvang van 60 EC.

In de programmaonderdelen van beide opleidingen (bachelor en Ad) is een duidelijke relatie zichtbaar met de eindkwalificaties. Gedurende het programma ontwikkelen studenten zich tot startbekwame leraar (of onderwijsondersteuner) door te werken aan opdrachten binnen drie leeromgevingen: de opleiding zelf waar studenten de eerste drie studiejaar van de bachelor één dag per week onderwijs volgen; de stagewerkschool; en de eigen werkomgeving waarin de student als vakspecialist (kok, bakker of gastheer) werkt. In het vierde jaar studeren studenten af en hebben zij vier contacturen en vier uur werkplekleren gemiddeld per week.

De drie omgevingen vormen herkenbare leerlijnen in de curricula. Hieraan zijn lessen, opdrachten en toetsen gekoppeld. De lesstof is gebaseerd op de landelijk vastgestelde kennisbases. De gebruikte literatuur vindt het panel voldoende actueel en van voldoende niveau. Verder ontwikkelen studenten onderzoeksvaardigheden via de (project)opdrachten. Dit zit goed in elkaar volgens het panel. Het panel adviseert de opleidingen om in het curriculum meer aandacht te besteden aan de specifieke kenmerken die de beroepscontext van een leraar in het (v)mbo met zich meebrengt. De ontwikkeling van de student als vakspecialist vindt volledig in de eigen werkomgeving plaats (buiten curriculair). Hiermee sluit de opleiding aan op de kenmerken van de student; een werkende vakspecialist die leraar wil worden. Daarbij kan de opleiding aandacht voor vakdidactiek versterken.

Studenten worden door hun eigen docenten begeleid. Bij hen kunnen zij terecht met vakinhoudelijke vragen. Daarnaast kunnen zij bij het werkplekleren door docenten van andere lerarenopleidingen van Fontys begeleidt worden en ontvangen zij begeleiding vanuit de stagewerkschool (werkplekleren). De kwaliteit van de docenten vindt het panel in orde. De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn eveneens van voldoende kwaliteit. De opleidingen ontvangen voor standaard 2 het oordeel voldoende.

Standaard 3: Toetsing

De bachelor- en Ad-opleiding hanteren een diversiteit aan toetsvormen die passen bij de verschillende leerlijnen en programmaonderdelen. Het merendeel van de toetsen is van een

Pagina 8 van 34 goed niveau, zo constateert het panel. Studenten en stagebegeleiders oordelen eveneens positief over de inhoud van toetsing en beoordeling. De opzet en organisatie vragen wel aandacht. De opleiding heeft procedures en richtlijnen voor toetsing voor studenten in studiewijzers en handleidingen beschreven. Daarin zijn leerdoelen, criteria en toetsvormen opgenomen. Algemene regels rondom toetsing kunnen studenten vinden in het onderwijs- en examenreglement.

De opleidingen hebben de procedures rondom toetsconstructie en evaluatie (borging) zichtbaar aangescherpt. Zo passen docenten het vier-ogenprincipe toe bij de ontwikkeling van een toets en hebben zij bij een deel van de toetsen een toetsmatrijs ontwikkeld. De opzet van het afstuderen in de bachelor is eveneens aangescherpt. Deze ziet er volgens het panel prima uit. Het panel heeft begrepen dat vanuit het Taak Team Afstuderen actief en strikt wordt toegezien op het vernieuwde afstuderen en naar optimale transparantie en uniformiteit wordt gewerkt. Op grond van de aangetroffen kwaliteit van toetsen en de doorgevoerde zichtbare wijzigingen waardeert het panel deze standaard positief. De opleidingen ontvangen voor standaard 3 het oordeel voldoende.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

Studenten tonen hun startbekwaamheid aan middels een set van eindwerkstukken. De door het panel bestudeerde sets afstudeerproducten van de bachelor en de Ad-opleiding tonen aan de opleiding handelingsbekwame leraren en onderwijsondersteuners aflevert. Het demonstreren van het vakdidactisch onderzoek komt ruim voldoende uit de verf, alsmede het professioneel vakmanschap.

Ook alumni en werkveldvertegenwoordigers laten blijken dat alumni prima functioneren in de praktijk als leraar of onderwijsondersteuner. De verbeterpunten die zij voor de opleiding hebben heeft de opleiding deels opgepakt. Het panel herkent dit in de opzet van het huidige curriculum. De opleidingen ontvangen voor standaard 4 het oordeel voldoende.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel, in het bijzonder de oproep om in het curriculum meer aandacht te besteden aan de specifieke kenmerken die de beroepscontext van een leraar in het (v)mbo met zich meebrengt.

Beoordeling FLOT - TILBURG

De hbo-bacheloropleidingen leraar vo 2e graad van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) van Fontys Hogescholen leiden studenten op tot tweedegraads leraar Nederlands, Frans, Spaans, Engels, Duits, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Godsdienst, Wiskunde, Natuurkunde, Techniek, Scheikunde, Biologie, Omgangskunde en Gezondheidszorg & Welzijn.

Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT vertonen een verstrekkende gelijkenis, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen, deskundigheid personeel en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in dit besluit melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

Pagina 9 van 34 De opleidingen tot leraar 2e graad vo (in het vervolg genoemd 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) baseren zich aantoonbaar op de zeven landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt onder andere in ADEF verband, in '10 voor de leraar'-verband, in andere landelijke vakgroepoverleggen, in overleggen met de samenwerkingspartners, waaronder met de vier Academische Opleidingsscholen en met bestuurders en docenten van scholen in de regio in de Raden van Advies, de werkveldcommissies en de vakdidactische netwerken.

FLOT heeft de ambitie de best denkbare leraren op te leiden. Zij heeft haar visie op goed leraarschap helder uitgewerkt in vijf met elkaar samenhangende pijlers: i) een sterke theoretische basis, ii) oog voor elke leerling, iii) een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding, iv) een initiatiefrijke professional, v) de praktijk is uitgangspunt van het leren. Binnen deze pijlers speelt het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek een belangrijke rol. Met de implementatie van de afstudeerrichtingen algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs is FLOT bezig.

Door het opstellen van internationaliseringsbeleid en een kijkkader internationalisering voor de opleidingen, zorgt FLOT ervoor dat de studenten de mogelijkheid krijgen competenties te ontwikkelen in een internationale en interculturele context.

Het panel is op grond van bovenstaande punten, waaronder met name een heldere visie op goed leraarschap en expliciete aandacht voor de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT een 'goed' verdienen voor deze standaard. Voor de tweedegraads lerarenopleiding Godsdienst komt het panel vanwege enkele belangrijke aandachtspunten tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 1.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het panel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT sterk praktijkgerichte opleidingen zijn, die verzorgd worden door hoogopgeleide teams van docenten. De vakgroepen kennen veelal een brede spreiding in deskundigheden. De docenten zijn goed op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het onderwijs. Een groot aantal docenten heeft ook zelf ervaring met lesgeven in het algemeen vormend en/of beroepsonderwijs. De bekendheid met het beroepsonderwijs verschilt momenteel nog per opleiding.

FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleidingen hun eigen ambities ook daadwerkelijk kunnen realiseren. De studenten zijn zeer tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten en hun kennis van de beroepspraktijk.

De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen i) Werkplekleren, ii) Algemene professionele vorming (APV), iii) Vakinhoud, iv) Vakdidactiek en v) Onderzoek de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het

Pagina 10 van 34 vakspecifieke deel van de opleiding. Sterk element is het echt samen opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt.

De studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Met de implementatie van de twee afstudeerrichtingen is FLOT binnen de voltijdopleidingen al volop bezig. Er is binnen de meeste opleidingen voldoende aandacht voor internationale ontwikkelingen 'at-home' en/of 'abroad'.

Het panel is positief over de nauwe betrokkenheid van de lectoraten – de vijf FLOT-brede en de twee vakdidactische - bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

Het panel is van oordeel dat de lerarenopleidingen van FLOT ook een stevig en praktijkgericht programma bieden aan de studenten van de kopopleidingen en het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG). Door deze programma's te volgen, kunnen de studenten de SBL-competenties, kennis en vaardigheden op het vereiste niveau ontwikkelen. De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten.

De recent gerenoveerde huisvesting en de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen zijn goed op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige personeel, komt het panel tot het oordeel 'goed' voor deze standaard voor de opleidingen, Gezondheidszorg en Welzijn, Omgangskunde, Biologie, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Duits, Engels, Frans, Spaans en Nederlands.

Het panel beoordeelde de opleidingen Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek en Godsdienst met een voldoende, omdat het bij deze opleidingen nog belangrijke aandachtspunten heeft met betrekking tot het vakspecifieke programma en/of het personeel. De aandachtspunten behelzen verschillend per opleiding onder andere de didactische kwaliteit van sommige docenten, de techniek-specifieke vakdidactiek, de internationale component, de implementatie afstudeerrichtingen, spreiding studielast en rendementen van de opleidingen. Alle aandachtspunten staan vermeld in de deelrapporten.

Standaard 3. Toetsing

Het panel is van oordeel, dat het toetsstelsel van FLOT in generieke zin staat als een huis. De examencommissie met haar beleidskamer en vier uitvoerende kamers, vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. In deze kamers zijn alle opleidingen vertegenwoordigd. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt over de uitvoerende kamers. Door deze mix zorgt FLOT voor het creëren van draagvlak, samenwerking, uitwisseling en congruent handelen. De samenstelling van de beleidskamer waarin de vier voorzitters vanuit de uitvoerende kamers, twee opleidingsonafhankelijke leden en een extern lid vanuit het werkveld zitting hebben, is eveneens sterk. De toetscommissies van elk cluster afzonderlijk en de toetscommissie van het generieke programma spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing.

Pagina 11 van 34 Het panel is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult.

Dit lectoraat levert door zijn onderzoek een wezenlijke bijdrage aan de toetskwaliteit en aan de professionele ontwikkeling op het gebied van lerarenopleiders, leraren en studenten. Docenten van FLOT nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten.

De tweedegraads lerarenopleidingen hebben met hun toetsprogramma, toetsplan, toetsmatrijzen en rubrics hun toetssysteem goed op orde. Zij toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde (eind)kwalificaties hebben bereikt. Bij een aantal opleidingen waren er nog kleinere aandachtspunten, zoals de vertaalslag naar de praktijk/ het vragen naar vakdidactische elementen in tentamens en het meenemen van correct Nederlands in de beoordeling van (eind)werkstukken. De opleidingen passen over het algemeen het zogenoemde vierogen- principe toe bij het opstellen van de toetsen. Bij het beoordelen van toetsen wordt altijd een tweede beoordelaar ingezet bij onduidelijkheid. Bij het beoordelen van de studenten in de stage en bij de beoordeling van de eindproducten en het portfolio-assessment zijn altijd twee beoordelaars betrokken.

Het panel komt op grond van bovenstaande bevindingen (toetssysteem staat als een huis met bij een aantal opleidingen nog - minder zwaarwegende - aandachtspunten) tot een oordeel 'goed' voor deze standaard voor de opleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Duits, Engels, Frans, Spaans en Nederlands.

Het panel beoordeelde de opleidingen Wiskunde en Godsdienst met een voldoende, omdat het bij deze opleiding(en) nog belangrijke aandachtspunten heeft met betrekking tot het toetsen en beoordelen. Bij Wiskunde behoeven de rubrics voor een score Hoog-Midden-Laag bij bepaalde toetsen nog aandacht. Nu het team weer op sterkte is, is er ruimte/tijd om de nodige verbetermaatregelen te treffen met betrekking tot de beoordeling van de actieonderzoeken, intervisiebijeenkomsten en toetsanalyses van alle toetsen. Bij godsdienst kan er meer en diepgaander theorie worden getoetst. Deze aandachtspunten staan uitgebreider vermeld in de deelrapporten.

Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken (het vakdidactisch actieonderzoek en het portfolio) hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar. Daarnaast hebben alle studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten. Alleen voor de vakken Spaans en Techniek is er geen landelijke toets. Voor de beoordeling van het taalvaardigheidsniveau neemt de opleiding Spaans vanaf cohort 2013 de internationale vaardigheidstoets 'Diploma de Español como Lengua Extranjera (DELE)' niveau B2 (Europees Referentiekader (ERK)) af. Daarnaast doen de opleidingen Spaans en Techniek conform landelijke afspraken mee aan peerreview om de kennisbasis te borgen. In de verslagen van de actieonderzoeken hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke

Pagina 12 van 34 onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Het panel beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant voor de betreffende vakken. Het panel is van oordeel, dat sommige studenten wat meer sturing/begeleiding hadden mogen krijgen van hun begeleidende docent bij het formuleren van een onderzoekbare onderzoeksvraag en de afbakening van het onderzoek. Andere aandachtspunten waren de theoretische onderbouwing, de hoeveelheid geraadpleegde literatuur en de kritische reflectie op de uitkomsten. Bij literatuur- en vooronderzoek valt op dat er nauwelijks gebruik wordt gemaakt van resultaten of opbrengsten van eerdere onderzoeken met vergelijkbare onderzoeksvragen of –thema's. De portfolio's bevatten reflectieverslagen en bewijsmaterialen voor de verschillende competenties. Op basis van dit portfolio kregen de studenten een assessment en voerden zij een eindgesprek. De dossiers zagen er gestructureerd uit en bevatten als regel een behoorlijke variëteit aan bewijsstukken. Het gebruik van een theoretische onderbouwing op basis van literatuur bij de reflecties op de eigen ontwikkeling had hier een daar wat sterker gemogen. Bij de opleidingen met een 'goed' is voor de bestudeerde afstudeerproducten traceerbaar dat de eindproducten goed begeleid een goed nagekeken zijn, met telkens veel narratieve feedback. Het panel trof in de eindwerken een aantal belangrijke en sterke elementen, zoals de volledigheid van het uitgevoerde onderzoek, de koppeling met de literatuur, de verantwoording van onderzoeksmethoden, het trekken van eigen conclusies. De onderzoeken zijn helder geformuleerd, zijn gebaseerd op duidelijk afgebakende onderzoeksvragen die uit de praktijk gegroeid zijn, zijn goed gestructureerd en onderbouwd.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het panel heeft alle eindwerken met minimaal een voldoende beoordeeld. De alumni en de werkveldvertegenwoordigers zijn tevreden over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met inachtneming van de hierboven genoemde aandachtspunten, acht het panel een oordeel 'voldoende' voor deze standaard op zijn plaats voor de opleidingen Wiskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Godsdienst, Duits, Engels, Frans en Nederlands. De opleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Spaans beoordeelt het panel met een 'goed'.

Algemene conclusie

De hoogopgeleide docenten van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

Het panel komt op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleidingen Wiskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Godsdienst, Duits, Engels, Frans en Nederlands. Het panel komt tot het eindoordeel 'goed' voor de tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Spaans van FLOT.

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel.

Beoordeling FHTL - UTRECHT

De bacheloropleiding Leraar voortgezet onderwijs 2e graad Godsdienst (Leraar Godsdienst Levensbeschouwing, hierna: LGL) leidt studenten op voor leraar godsdienst/levensbeschouwing in het vo en het mbo. Afgestudeerden zijn bevoegd om les te geven aan de onder- en bovenbouw van het vmbo, de onderbouw van havo en vwo en aan beroeps- en volwasseneducatie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding LGL hanteert voor hun voltijd- en deeltijdvariant een set eindkwalificaties die vakinhoudelijk en ook vakdidactisch het bachelorniveau representeren. Met behulp van Dublin Descriptoren en met landelijke referentiekaders maakt LGL duidelijk, dat zij het bachelorniveau representeren. De opleiding heeft zelf een 'nul-competentie' hieraan toegevoegd: 0) Inhoudelijke competent, en heeft een achtste competentie toegevoegd: viii) Competent in onderzoek.

De opleiding wijst er terecht op, dat omstandigheden in het werkveld dermate sterk veranderen, dat een herziening van de set eindkwalificaties nodig is. Positief is dat de opleiding betrokken is bij een landelijk traject dat moet leiden tot herziening van de set eindkwalificaties. Daarin kunnen de onderzoekscomponent en de internationale component nadrukkelijker dan thans het geval is, in de eindkwalificaties meegenomen en geoperationaliseerd worden. Voor de opleiding geldt dat de betrokkenheid van het werkveld adequaat is.

Het bovenstaande in aanmerking nemend, komt het panel voor standaard 1 tot het oordeel 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding leidt op voor op de praktijk gerichte functies. Het docententeam, dat het panel wat niveau betreft als bovengemiddeld kwalificeert, is vakinhoudelijk goed toegerust om de opleidingen te verzorgen. Wel zijn de werkdruk en de betrokkenheid van docenten met een heel kleine aanstelling een punt van aandacht. Mede gelet op het takenpakket van docenten, nu en in de nabije toekomst, moet de opleiding op dit punt maatregelen nemen. LGL beschikt over een voltijd- en deeltijdcurriculum dat op hoofdlijnen identiek is en dat bestaat uit een groot aantal studieonderdelen. De verscheidenheid aan studieonderdelen maakt wel dat het panel het curriculum als te weinig samenhangend kwalificeert. De vakdidactische component binnen LGL is duidelijk uitgewerkt. Wel verdient de onderzoekslijn in het curriculum nadrukkelijk aandacht. De gebruikte literatuur representeert het bachelorniveau, de studiebegeleiding is adequaat vormgegeven en onderscheidt voltijd- en deeltijdstudenten. De kwaliteit van de instroom 'monitort' de opleiding door intake-gesprekken en door op gezette tijden met de student de studievoortgang te bespreken.

De voorzieningen, huisvesting en materiële voorzieningen, zijn op hoofdlijnen voldoende. Gelet op de kwaliteit van het docententeam en de wijze waarop de opleiding het curriculum heeft uitgewerkt en vormgegeven, met als aandachtspunten de verdieping van de onderzoekscomponent in het curriculum en het weinig samenhangende karakter ervan, komt het panel tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 2.

De opleiding beschikt over een examencommissie, een toetscommissie en een toets-beoordelingscommissie die hun taken op een voor de opleiding inzichtelijke en relevante wijze uitvoeren. De drie commissies vormen voor de opleiding daarmee belangrijke aanspreekpartners op het terrein van de borging van de kwaliteit van toetsen. Op een enkel punt kan de examencommissie haar werkzaamheden nog aanscherpen, met name daar waar het de bewaking van het niveau van de eindwerken betreft. De opleiding geeft aan, dat toetsing en beoordeling hun voortdurende aandacht heeft en dat, waar nodig, dit tijdig wordt bijgesteld. Na een flink aantal verbeteringen te hebben doorgevoerd sinds 2011/2012, beschikt de opleidingen over een toetssystematiek die helder is uitgewerkt. De kwaliteit van de toetsen beoordeelt het panel als voldoende.

Het panel komt op grond van bovenstaande bevindingen tot een oordeel 'voldoende' voor standaard 3.

Standaard 4: Gerealiseerd niveau

De opleiding kent een afstudeertraject dat bestaat uit een stage, een afstudeeronderzoek en een assessment. Het panel stelt vast dat deze onderdelen passend zijn voor het vaststellen van het door de student bereikte eindniveau. Het panel heeft alle beschikbare afstudeerproducten van LGL bestudeerd en beoordeeld. Het aantal bestudeerde LGL afstudeerproducten was echter te gering om een gefundeerd oordeel te kunnen geven. Ten tijde van de audit was de opleiding bezig de onderzoekscomponent verder te integreren in het curriculum hetgeen moet leiden tot een verbetering van de afstudeerproducten en daarmee tot de noodzakelijke verhoging van het afstudeerniveau.

Voor LGL kan het panel geen oordeel geven over standaard 4, gelet op het zeer beperkt aantal door haar bestudeerde afstudeerproducten waardoor een gefundeerde bepaling van het eindniveau niet mogelijk was.

Algemene conclusie

Voor LGL geldt, dat het aantal afstudeerproducten te gering was om voor deze opleiding een gefundeerd oordeel te kunnen geven over het gerealiseerde niveau. Het panel stelt aan de NVAO voor, haar accreditatiebesluit over LGL aan te houden tot het panel ook van deze opleiding voldoende afstudeerproducten heeft bestudeerd, om op basis daarvan een oordeel te kunnen geven over het gerealiseerde niveau.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel.

Advies van het visitatiepanel aangaande het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift van FLOT Tilburg

Inleiding

Naast de reguliere voltijd- en deeltijdvariant van de tweedegraads lerarenopleidingen biedt Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) een traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG). Dit doet zij al sinds 2003 in samenwerking met mbo-instellingen. Per januari 2015 is het bestaande PDG-traject aangepast aan de nieuwe richtlijnen en eisen zoals beschreven in het Landelijk Raamwerk PDG. Het nieuwe PDG traject is ingericht als dual traject. Het doel van het PDG-traject is om vakbekwame beroepsbeoefenaren als zij-instromer te kwalificeren voor het beroep van docent in het mbo. Kandidaten moeten al een hbo-

Pagina 15 van 34 opleiding hebben afgerond of aantoonbaar beschikken over hbo denk- en werkniveau. Het PDG-traject duurt 1,5 jaar en heeft een omvang van 60 EC.

FLOT verzorgt deze trajecten samen met de Academie voor Teaching & Learning van Koning Willem I College in Den Bosch. Daarnaast is FLOT in overleg met Helicon Opleidingen om ook met hen een PDG-traject te ontwikkelen.

Daar het gewijzigde PDG-traject ten tijde van de audit door de studenten nog niet geheel was doorlopen, was er gedeeltelijk nog sprake van plantoetsing.

Standaard 1

In landelijk verband zijn er afspraken gemaakt over de eisen aan de studenten van het PDG-traject. De eindkwalificaties voor het PDG-traject zijn de zeven SBL-competenties op niveau Startbekwaam en de generieke kennisbasis. Binnen het traject gebruiken de opleiders de competentiekaarten van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT. Over de SBL-competenties en de generieke kennisbasis voert FLOT regelmatig overleg met vakgenoten en vertegenwoordigers vanuit het werkveld. Dit gebeurt o.a. in '10 voor de leraar'-verband en in overleggen met mbo-instellingen.

Weging en oordeel:

FLOT baseert zich conform de landelijk gemaakte afspraken op de landelijke SBL-competenties die de studenten in het PDG-traject moeten afsluiten op niveau startbekwaam en op de generieke kennisbasis en voert hierover regelmatig overleg. Het panel beoordeelt standaard 1 voor het PDG-traject van FLOT als 'voldoende'.

Standaard 2

Het traject PDG staat open voor onbevoegde deelnemers (meestal zij-instromers) die voor minimaal 0,4 fte werkzaam zijn als docent binnen de beroepsvoorbereidende educatieve sector en minimaal drie jaar werkervaring hebben. Kandidaten dienen al een hbo-opleiding te hebben afgerond of aantoonbaar beschikken over hbo denk- en werkniveau. Het programma van het PDG-traject kent een omvang van 60 EC en is gespreid over 1,5 jaar. Daarmee zorgt FLOT voor een voldoende studeerbaar programma.

Het programma kent een opbouw in drie fasen: basisprogramma, verdiepingsprogramma en eigen programma ter afronding. Binnen het programma komen vijf thema's aan de orde die corresponderen met de taken/rollen van de mbo docent: ik als (mbo) docent, ik als begeleider van mbo-studenten, ik als verbinder tussen school en beroepspraktijk, ik als lid van het onderwijsteam/onderwijsgemeenschap en ik als professional.

FLOT en het Koning Willem I College (KWIC) hebben het PDG-traject duidelijk ingestoken vanuit het idee van het samen opleiden, waarbij de student 50% van de tijd leert op de werkplek. De overige 50% besteedt de student aan cursusdagen en zelfstudie.

Bij de samenstelling en uitvoering van het PDG-traject zijn zowel opleiders van KWIC als van FLOT betrokken. De opleiders van het KWIC zorgen voor het scholingstraject onder verantwoordelijkheid van FLOT. FLOT docenten verzorgen delen van het programma, waaronder het doen en begeleiden van onderzoek. Op de werkplek krijgt de student begeleiding van een ervaren coach. Het panel heeft geconstateerd dat FLOT borgt dat de docenten goed opgeleid zijn en inhoudelijk en didactisch bekwaam om het onderwijs te verzorgen. De voorzieningen werken ondersteunend aan de studie.

Het panel is van oordeel dat FLOT een stevig en praktijkgericht programma biedt aan de studenten van het PDG-traject. Door dit programma te volgen, kunnen deze studenten de vereiste SBL-competenties, kennis en vaardigheden ontwikkelen. De docenten zijn goed opgeleid en inhoudelijk en didactisch bekwaam om het onderwijs te verzorgen. De voorzieningen werken ondersteunend aan de studie.

Het panel beoordeelt standaard 2 voor het PDG traject met een 'voldoende'.

Standaard 3

Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleidingen van FLOT op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetsen en beoordelen. Het toetsbeleid geldt ook voor het toetsen en beoordelen in het PDG-traject.

Het PDG-traject nieuwe stijl hanteert formatieve en summatieve toetsing. De studenten krijgen te maken met een startassessment/zelfevaluatie (formatieve toetsing) en een eindassessment/proeve van bekwaamheid (summatieve toetsing). Voor het startassessment maken de studenten een portfolio, waarin zij beschrijven in hoeverre zij denken de SBL-competenties al te beheersen. Via een criterium gericht interview (CGI) aan de hand van het portfolio, een performance/een les en een reflectiegesprek, stellen de assessoren de stand van zaken vast.

De studenten van het PDG traject sluiten hun opleiding af met een proeve van bekwaamheid/eindassessment, waarin zij aantonen dat zij als zelfstandig docent kunnen functioneren en de taken van een startbekwaam docent mbo adequaat kunnen vervullen. De student verzamelt daarvoor bewijzen in zijn portfolio en levert een of meerdere video-opnames van een les of lesactiviteit. Twee onafhankelijke assessoren, één vanuit FLOT en één vanuit het mbo (Koning Willem I College), voeren samen het eindassessment uit. Het panel trof een stevige examencommissie met beleidskamers en uitvoerende kamers aan, die haar rol goed heeft opgepakt. De commissie bewaakt en borgt ook de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en het gerealiseerde niveau van het PDG-traject.

Weging en oordeel:

Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleidingen van FLOT op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetsen en beoordelen. Het toetsbeleid geldt ook voor het toetsen en beoordelen in het PDG-traject. De examencommissie vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen.

Het panel beoordeelt standaard 3 voor het PDG-traject op basis van bovenstaande als 'voldoende'.

Standaard 4

Zoals onder standaard 3 is vermeld, sluiten de studenten het PDG-traject af met een Proeve van Bekwaamheid/eindassessment. Omdat de eerste studenten het vernieuwde traject in juli 2016 zullen afronden, kan het panel nog geen uitspraak doen over het gerealiseerde niveau.

Algemeen eindoordeel PDG-traject

FLOT zorgt er via het PDG-traject voor dat het afnemende werkveld in het mbo-onderwijs kan beschikken over startbekwame leraren.

Het panel komt tot het eindoordeel 'voldoende' voor het PDG-traject van FLOT.

Afspraak

Aangaande de Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad Godsdienst (240 EC; varianten: deeltijd, voltijd; locatie: Utrecht) heeft de NVAO een afspraak gemaakt met de instelling om, in lijn met het advies van het panel, een selectie van de eindwerken opnieuw te laten beoordelen van de locatie Utrecht wanneer er een voldoende aantal eindwerken beschikbaar is van deze opleiding, doch uiterlijk na 3 jaar. Voor de opzet van deze beoordeling vertrouwt de NVAO op de interne kwaliteitszorg van Fontys Hogescholen omdat Fontys Hogescholen over een positieve ITK beschikt. Wel ontvangt de NVAO graag een rapportage over de uitkomst van deze beoordeling.

Besluit

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de de Fontys Hogescholen te Eindhoven in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 20 juni 2016 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid heeft het college van bestuur geen gebruik gemaakt.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in (240 EC; varianten: deeltijd, voltijd; locatie: Sittard, Eindhoven, Tilburg, Utrecht) van de Fontys Hogescholen te Eindhoven in:

Aardrijkskunde
Algemene Economie
Bedrijfseconomie
Wiskunde
Techniek
Natuurkunde
Duits
Engels
Geschiedenis
Nederlands
Maatschappijleer
Scheikunde
Biologie
Omgangskunde
Gezondheidszorg en Welzijn
Frans
Spaans
Godsdienst
Consumptieve Techniek I en II

De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: algemeen vormend onderwijs en beroepsgericht onderwijs- m.i.v. cohort 2013/2014.

En accreditatie aan het Associate-degreeprogramma Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek.

De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding Aardrijkskunde, Economie, Bedrijfseconomie, Wiskunde, Techniek, Natuurkunde, Duits, Engels, Geschiedenis, Nederlands, Maatschappijleer, Scheikunde, Biologie, Frans, Consumptieve Techniek I en II

Pagina 18 van 34 en het Associate-degreeprogramma Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek als voldoende en de opleiding Omgangskunde, Gezondheidszorg en Welzijn en Spaans als goed.

Dit besluit treedt in werking op 29 juli 2016 en is van kracht tot en met 28 juli 2022.

Advies

Op grond van het voorgaande adviseert de NVAO positief aan de instelling en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het Traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (60 EC; variant: duaal; locatie: Tilburg) van Fontys Hogescholen te Eindhoven. Gezien dat de eindwerken van het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift er nog niet zijn, adviseert de NVAO dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een afspraak maakt met de Fontys Hogescholen om wanneer er een voldoende aantal eindwerken beschikbaar is van het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift, doch uiterlijk na 3 jaar, een selectie van de eindwerken te laten beoordelen. Voor de opzet van deze beoordeling vertrouwt de NVAO op de interne kwaliteitszorg van Fontys Hogescholen omdat Fontys Hogescholen over een positieve ITK beschikt. De NVAO ontvangt graag een kopie van de rapportage aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de uitkomst van deze beoordeling.

Den Haag, 29 juli 2016

De NVAO
Voor deze:

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Fontys Hogescholen		Fontys Hogescholen Theologie Levensbeschouwing Utrecht	Fontys Hogescholen Eindhoven	Fontys Lerearenopleiding Sittard	Fontys Lerarenopleiding Tilburg
Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel
		Voltijd / Deeltijd	Voltijd / Deeltijd	Voltijd / Deeltijd	Voltijd / Deeltijd
Godsdienst (35441)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V	-	-	V
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	V	-	-	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	V	-	-	V
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	V
Eindoordeel		V	-	-	V
Consumptieve Techniek I en II (35423)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en	-	V	-	-

	voldoen aan internationale eisen				
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	V	-	-
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	V	-	-
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	V	-	-
Eindoordeel		-	V	-	-
Associate Degree Onderwijsondersteuner Consumptieve techniek (80052)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	V	-	-
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	V	-	-
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	V	-	-
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties	-	V	-	-

	worden gerealiseerd.				
Eindoordeel		-	V	-	-
Aardrijkskunde (35201)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Algemene Economie (35202)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk	-	-	G	G

	de beoogde eindkwalificaties te realiseren				
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	G
Eindoordeel		-	-	V	G
Bedrijfseconomie (35203)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	G
Eindoordeel		-	-	V	G
Wiskunde (35221)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding	-	-	G	G

	zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen				
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	V
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Techniek (35254)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	V	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G

4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Natuurkunde (35261)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Duits (35193)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk	-	-	V	G

	de beoogde eindkwalificaties te realiseren				
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Engels (35195)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Geschiedenis (35197)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding	-	-	G	G

	zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen				
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.			V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Nederlands (35198)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	G	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	V	G

pagina 27 van 34

4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	V	V
Eindoordeel		-	-	V	V
Scheikunde (35199)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	-	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	V
Eindoordeel		-	-	-	V
Biologie (35301)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk	-	-	-	G

	de beoogde eindkwalificaties te realiseren				
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	V
Eindoordeel		-	-	-	V
Omgangskunde (35421)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	-	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	G
Eindoordeel		-	-	-	G
Gezondheidszorg & Welzijn (35388)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding	-	-	-	G

	zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen				
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	-	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	G
Eindoordeel		-	-	-	G
Maatschappijleer (35411)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	-	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G

4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	V
Eindoordeel		-	-	-	V
Frans (35196)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	-	-	-	G
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	V
Eindoordeel		-	-	-	V
Spaans (35255)					
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	-	-	-	G
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk	-	-	-	G

Pagina 31 van 34	de beoogde eindkwalificaties te realiseren				
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	-	-	-	G
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	-	-	-	G
Eindoordeel		-	-	-	G

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

Sittard:

- drs R. B. van der Herberg, (voorzitter) is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs; voorheen rector van een grote onderwijsorganisatie in het voortgezet onderwijs;
- drs. P.J. Ronner, (lid) is sinds 2005 bestuurder van de Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs (RSG Lingecollege), een brede scholen gemeenschap; voorheen rector van twee andere scholen voor voortgezet onderwijs en leraar Duits en Economie;
- prof.dr. P. Slegers, (lid) is socioloog en thans hoogleraar aan de UT met als leeropdracht Onderwijsorganisatie en Management. Daarnaast is hij als senior adviseur verbonden aan BMC. Voorheen als onderwijskundige betrokken geweest bij de eerstegraads lerarenopleidingen voor de vakken Nederlands, Moderne Vreemde Talen en Spaans;
- dr. J.J.M. Geldens (lid als referent) is lector Kempelonderzoekscentrum Hogeschool de Kempel en adviseur Samen (academisch) Opleiden en fungeert als lid en/of voorzitter van auditcommissies bij erkennings- of accreditatietrajecten;
- T. Wiegink, (student-lid) is student aan de tweedegraads lerarenopleiding Biologie van Christelijke Hogeschool Windesheim.

Als vakdeskundigen zijn ingezet:

- drs. H.C. Diederiks, is als vakdidacticus Aardrijkskunde werkzaam op de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen en als docent en beleidsmedewerker onderwijs bij de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen;
- drs. A.W.G. Hoevers, is econoom en sinds 1995 vakdidacticus economie en lerarenopleider bij de RUG en heeft sinds 2012 een eigen onderneming voor coaching en training van docenten in het (hoger) onderwijs; voorheen docent AE en BE bij de NHL;
- drs. E.M. Lehrner, is sinds 2004 lerarenopleider Duits aan de Hogeschool Windesheim, Zwolle; voorheen leraar Duits in het voortgezet onderwijs;
- J. Gademan, is onafhankelijk educatief specialist met als aandachtsgebied o.a. wiskunde onderwijs en ICT; daarnaast invaldocent wiskunde in het vo,
- M.J.M. van Os, is directeur/mede-eigenaar VanOsAdvies; voorheen directeur/mede-eigenaar Vakcollege Groep te Amersfoort en programmaleider binnen o.a. AMBITIE (v)mbo en TechNet bij Platform Bèta Techniek en docent wis- en natuurkunde;
- dr. R. van de Kraats, is sinds augustus 1994 werkzaam bij het IVLOS als lerarenopleider en vakdidacticus Nederlands; voorheen leraar Nederlands in het voortgezet onderwijs;
- M Berman, is vierdejaars student aan de tweedegraads lerarenopleiding Biologie van Christelijke Hogeschool Windesheim.

Het panel werd ondersteund door G.C Versluis, D.P.M. de Koning MSc, drs. G.W.M.C. Broers, allen secretaris (gecertificeerd).

Eindhoven:

- M.J. Weststrate, (voorzitter) is directeur van MBO Academie. Daarnaast is hij Kwartiermaker Vakcollege respectievelijk Interimmanager bij Vakcollege Groep Amersfoort;

- Pagina 33 van 34 – M Laarman M SEN, (lid) is overall coördinator van de lerarenopleidingen beroepsonderwijs en coördinator van de lerarenopleiding Horeca en Voeding bij Hogeschool van Amsterdam;
- M.W.C. Raaijmakers, (lid) is directeur Hospitality Department aan het Koning Willem I College in 's-Hertogenbosch;
 - L. IJntema Bc. (student-lid) volgt de hbo-bacheloropleiding voor Docent Consumptieve Technieken bij Hogeschool van.

Het panel werd ondersteund door M. Snel BHRM & BEd, secretaris (gecertificeerd).

Tilburg:

- drs R. B. van der Herberg, (voorzitter) is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs; voorheen rector van een grote onderwijsorganisatie in het voortgezet onderwijs;
- drs. H. Ploeger, (lid) is senior onderwijs adviseur voor Hogeschool Windesheim, docent bij de Economische opleidingen, docent Onderzoek bij de master Leren en Innoveren en deskundige e-learning;
- drs. H.M. Claessen, (lid) is rector van het Twents Carmel College te Oldenzaal, Denekamp en Losser en tevens voorzitter van de Academische Opleidingsschool Oost Nederland;
- T.J. Jansen, (student-lid) is tweedejaars student aan de tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde van Hogeschool Rotterdam en docent Wiskunde in het voortgezet onderwijs;
- N. Verbraak, (student-lid) is derdejaars student aan de tweedegraads lerarenopleiding Engels van hogeschool Rotterdam.

Als vakdeskundigen zijn ingezet:

- prof. dr. J.F.M. van der Vaart, is Dean bij de University College Utrecht, Honours Dean Universiteit Utrecht en Vice Rector for Learning & Teaching, Universiteit Utrecht;
- drs. A.W.G. Hoevers, is econoom en sinds 1995 vakdidacticus economie en lerarenopleider bij de RUG en heeft sinds 2012 een eigen onderneming voor coaching en training van docenten in het (hoger) onderwijs; voorheen docent AE en BE bij de NHL;
- dr. P. Vermeer, is Universitair Docent (UD) empirische religiewetenschappen, Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen aan de Radboud Universiteit en vakdidacticus Levensbeschouwing aan de Radboud Docentenacademie;
- prof. dr. P.H.M. Drijvers, is hoogleraar in de didactiek van de wiskunde bij de Universiteit Utrecht en toetsdeskundige bij Cito; voorheen docent tweedegraads lerarenopleiding wiskunde aan de HAN;
- dr. F. Coenders, is vakdidacticus scheikunde verbonden aan de lerarenopleiding/ELAN van de Universiteit Twente; tevens voorzitter van de Commissie Onderwijs van de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging en voorzitter landelijk overleg vakdidactici scheikunde (HBO en WO lerarenopleidingen);
- drs. A.E. de Hullu, was tot 2012 Lerarenopleider en nascholer, CLIL expert, vakdidacticus biologie bij ICLON universiteit Leiden;
- drs. J. Bolding, is projectleider Utrechts Meester Docent, docent Master Leren en Innoveren en teamleider lerarenopleiding Omgangskunde en Gezondheidszorg & Welzijn aan de Hogeschool Utrecht;

- Pagina 34 van 34 – M.J.M. van Os, is directeur/mede-eigenaar VanOsAdvies; voorheen directeur/mede-eigenaar Vakcollege Groep te Amersfoort en programmaleider binnen o.a. AMBITIE (v)mbo en TechNet bij Platform Bèta Techniek en docent wis- en natuurkunde;
- drs. A.J.M. van de Kerkhof, is Clustermanager Talen bij Cito; voorheen docent Nederlands in het vo;
 - drs. M. Simons, is vakdidacticus Frans en Spaans aan de Lerarenopleiding Universiteit Antwerpen;
 - prof. dr. R. de Graaff, is hoogleraar Tweektalig Onderwijs bij UU, lector Taaldidactiek bij Hogeschool Inholland en voorzitter van het Platform voor vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto);
 - drs. E. Lehrner-te Lindert, is sinds 2004 lerarenopleider Duits aan de Hogeschool Windesheim, Zwolle; voorheen leraar Duits in het voortgezet onderwijs;

Het panel werd ondersteund door G.C Versluis, D.P.M. de Koning MSc, drs. G.W.M.C. Broers, allen secretaris (gecertificeerd).

Utrecht:

- drs R. B. van der Herberg, (voorzitter) is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs; voorheen rector van een grote onderwijsorganisatie in het voortgezet onderwijs;
- dr. P. Vermeer, (lid) is Universitair Docent (UD) empirische religiewetenschappen, Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen aan de Radboud Universiteit en vakdidacticus Levensbeschouwing aan de Radboud Docentenacademie;
- dr. P. de Haan, (lid) is sinds 2014 directeur Lerarenopleidingen vo en opleidingen Theologie en Levensbeschouwing Hogeschool Windesheim; tevens partner in Kadans, bureau voor levensbeschouwing en cultuur. Voorheen docent en manager Theologische opleidingen bij diverse hogescholen;
- A. Bolhuis, (student-lid) behaalde in 2015 haar docentendiploma Godsdienst/Levensbeschouwing aan de Christelijke Hogeschool Windesheim Zwolle.

Het panel werd ondersteund door drs. G.W.M.C. Broers, secretaris (gecertificeerd).